

INFRAȚIUNILE SĂVÂRȘITE PE PIAȚA VALORILOR MOBILIARE

(art. 245, 245¹, 245² CP RM): ANALIZĂ DE DREPT PENAL

Vitalie STATI

Catedra Drept Penal și Criminologie

This article is seted to examine the integrant components of the offences committed on the stock market. There are analyzed the application state of the penal responsibility concerning the abuses in time of securities emit (art.245 PC RM), the frauds involving the participants performing on the stock market (art.245¹ PC EM), the law violation while registering in the securities holder book (art.245² PC RM). In the same time, are pointed out the differences and the similarities between the named offences. Are established the delimitation criteria between the offences, committed on the stock market. The interfacing administrative contraventions are assigned as well. The conclusions and the recommendation, undergone on this investigation, are pleading for immediate certification improvement of the responsibility concerning the criminal acts prevented at art.245, 245¹, 245² PC RM.

1. Abuzurile la emiterea titlurilor de valoare (art. 245 CP RM)

Varianta-tip a infraționi, prevăzute la art.245 CP RM, constă în includerea în prospectul emisiei sau în alte documente, în temeiul cărora se înregistrează emisia titlurilor de valoare, a informațiilor neautentice sau care pot induce în eroare, aprobarea cu bună-știință a prospectului emisiei care conține informații neautentice sau care pot induce în eroare, precum și aprobarea rezultatelor emisiei vădit neautentice, dacă aceste acțiuni au cauzat daune în proporții mari.

Articolul 245 CP RM, ca, de altfel, și art.245¹, 245² CP RM, face parte din Capitolul X „Infraționi economice” din Partea Specială a Codului penal. Ceea ce înseamnă că **obiectul juridic generic** al infraționilor, prevăzute la art. 245, 245¹, 245² CP RM, îl constituie relațiile sociale cu privire la economia națională.

Obiectul juridic special al abuzului la emiterea titlurilor de valoare îl reprezintă relațiile sociale referitoare la emisia (emisiunea) legală a titlurilor de valoare.

În conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la piața valorilor mobiliare, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 18.11.1998 [1], prin „emisiune (emisie) a valorilor mobiliare (titlurilor de valori)” se înțelege: 1) totalitatea valorilor mobiliare ale unui emitent, care aparține unei clase și au același termen inițial și final de plasare; 2) totalitatea acțiunilor stabilite de această lege și întreprinse de emitent în vederea plasării valorilor mobiliare.

Reliefând obiectul juridic special al infraționii în cauză, am avut în vedere cea de-a doua accepțiune a noțiunii de emisie (emisiune) a titlurilor de valoare (valorilor mobiliare). Este regretabil că varianta română a Legii cu privire la piața valorilor mobiliare nu face nici o distincție între noțiunile „emiterea titlurilor de valoare (valorilor mobiliare)” și „emisii (emisiunea) titlurilor de valoare (valorilor mobiliare)”. În condițiile în care, spre deosebire de varianta rusă a legii, cea română desemnează, printr-un singur termen, două noțiuni diferite, destinatarul legii este derutat, scăzând calitatea aplicării și interpretării acesteia. De aceea, călăuzindu-ne de prevederile variantei ruse a legii nominalizate, specificăm: prin „emiterea (выпуск) titlurilor de valoare (valorilor mobiliare)” se înțelege totalitatea valorilor mobiliare ale unui emitent, care aparțin unei clase și au același termen inițial și final de plasare; prin „emisii (emisiunea) (эмиссия) titlurilor de valoare (valorilor mobiliare)” se înțelege totalitatea acțiunilor stabilite de Legea cu privire la piața valorilor mobiliare și întreprinse de emitent în vederea plasării valorilor mobiliare. În concluzie, este greșită folosirea termenului „emiterea” („выпуск”) în denumirea art.245 CP RM. Acesta trebuie înlocuit prin termenul adecvat – „emisii” („эмиссия”).

Obiectul material al infraționii de la art.245 CP RM este format din: prospectul emisiei sau alte documente în temeiul cărora se înregistrează emisii titlurilor de valoare; darea de seamă asupra rezultatelor emisiei.

Prin „prospect al emisiei” se are în vedere prospectul ofertei publice, adică documentul emitentului, care conține informația necesară investitorilor la adoptarea deciziei de procurare a valorilor mobiliare ale emitentului ce se plasează prin ofertă publică.

Cerințele de bază față de prospectul emisiei (al ofertei publice) sunt prevăzute în art.13 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare. Aceste cerințe privesc: a) informația generală despre emitent, adică despre persoana juridică sau autoritatea administrației publice, care emite valori mobiliare și își asumă obligații față de deținătorii de valori mobiliare în vederea realizării drepturilor conferite de valorile mobiliare respective; b) specificarea stării financiare a emitentului; c) specificarea emisiunii preconizate a valorilor mobiliare; d) declarația investițională, adică specificarea direcțiilor de utilizare de către emitent a mijloacelor mobilizate.

Prin „alte documente, în temeiul cărora se înregistrează emisia titlurilor de valoare” se are în vedere (potrivit alin.(2) art.14 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare): cererea de înregistrare a ofertei publice a valorilor mobiliare; copiile documentelor de constituire a emitentului; documentul care autentifică înregistrarea de stat a emitentului; hotărârea privind emisia valorilor mobiliare etc.

În ce privește darea de seamă asupra rezultatelor emisiei, aceasta este prezentată de către emitent Comisiei Naționale a Pieței Financiare, în termen de 15 zile de la data încheierii plasamentului valorilor mobiliare, adică a înstrăinării acestor valori de către emitent primilor proprietari.

Victimă a infracțiunii, prevăzute la art.245 CP RM, este: investitorul, adică persoana care a procurat, în cadrul ofertei valorilor mobiliare, astfel de valori; compania de asigurare care suportă riscul deprecierei valorilor mobiliare, dacă investitorul s-a asigurat pentru acest caz etc.

Latura obiectivă a abuzurilor la emiterea titlurilor de valoare include: a) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de: 1) includere în prospectul emisiei sau în alte documente, în temeiul cărora se înregistrează emisia titlurilor de valoare, a informațiilor neautentice sau care pot induce în eroare; 2) aprobare a prospectului emisiei care conține informații neautentice sau care pot induce în eroare; 3) aprobare a rezultatelor emisiei vădit neautentice; b) urmările prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari; c) legătura causală între fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Includerea în prospectul emisiei sau în alte documente, în temeiul cărora se înregistrează emisia titlurilor de valoare, a informațiilor neautentice sau care pot induce în eroare se exprimă în înscrierea în prospectul emisiei a unor informații, care sunt specificate la alin.(2)-(6) art.13 și la alin.(2) art.14 din Legea cu privire la piața valorilor mobiliare și care nu corespund realității, ori nu sunt complete, ori care conțin alte deficiențe, astfel încât victimei i se creează o falsă reprezentare asupra existenței unei situații de fapt relevante.

Aprobarea prospectului emisiei, care conține informații neautentice sau care pot induce în eroare, se exprimă în semnarea de către persoanele abilitate, care reprezintă emitentul, a prospectului emisiei, deși informația din el nu corespunde realității, ori nu este completă, ori conține alte deficiențe, astfel încât victimei i se creează o falsă reprezentare asupra existenței unei situații de fapt relevante. Aprobarea prospectului emisiei constituie o etapă obligatorie în procesul emisiei titlurilor de valoare, prin care prospectului emisiei i se conferă calitatea unui document având toate cele necesare, astfel încât oferta valorilor mobiliare să poată fi înregistrată la Comisia Națională a Pieței Financiare.

Aprobarea rezultatelor emisiei vădit neautentice se exprimă în semnarea de către persoanele abilitate, care reprezintă emitentul, a dării de seamă asupra rezultatelor emisiei, care conține date ce nu corespund realității. Aprobarea rezultatelor emisiei constituie o etapă obligatorie în procesul emisiei titlurilor de valoare, prin care dării de seamă asupra rezultatelor emisiei i se conferă calitatea unui document având toate cele necesare, astfel încât această dare de seamă să poată fi înregistrată la Comisia Națională a Pieței Financiare, iar emisia respectivă să poată fi calificată de Comisia Națională a Pieței Financiare ca fiind efectuată.

Infracțiunea de la art.245 CP RM este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii consecințelor sub forma daunelor în proporții mari. În conformitate cu alin.(1) art.126 CP RM, se consideră proporții mari inclusiv valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 2500 unități convenționale de amendă.

Dacă abuzurile la emiterea titlurilor de valoare nu implică asemenea consecințe, atunci cele comise pot fi calificate potrivit alin.(2) art.302 al Codului contravențional, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008 [2].

Latura subiectivă a infracțiunii în cauză se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivele infracțiunii constau, de regulă, în interesul material.

Subiectul infracțiunii este: 1) persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani; 2) persoana juridică, cu excepția autorității publice.

Persoana fizică trebuie să aibă calitățile unui subiect special, fiind persoana care are dreptul: să pregătească prospectul emisiei sau alte documente, în temeiul cărora se înregistrează emisia, spre înregistrarea ofertei publice la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; sau să aprobe prospectul emisiei; sau să aprobe rezultatele emisiei.

De regulă, o asemenea persoană fizică este un membru al organului colegial decident al emitentului. Dar este posibil ca subiect să fie și underwriter-ul, adică persoana care, în conformitate cu contractul încheiat cu emitentul, mediază emisia valorilor mobiliare, care este desfășurată în numele emitentului.

De asemenea, persoana juridică, în calitate de subiect al infracțiunii, trebuie să aibă calitatea specială de emitent.

Varianta agravată a abuzurilor la emiterea titlurilor de valoare, prevăzută la alin.(2) art.245 CP RM, presupune comiterea acestei infracțiuni în cazul în care:

- a fost săvârșită de două sau mai multe persoane (lit.b));
- a cauzat daune în proporții deosebit de mari (lit.c)).

Referitor la infracțiunea săvârșită de două sau mai multe persoane, această ipoteză presupune:

- a) săvârșirea infracțiunii de doi sau mai mulți coautori;
- b) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, în comun cu una sau mai multe persoane care nu întrunesc aceste semne;
- c) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei persoane care nu întrunește aceste semne.

Cât privește agravanta specificată la lit.c) alin.(2) art.245 CP RM, vom menționa că, în conformitate cu alin.(1) art.126 CP RM, se consideră proporții deosebit de mari inclusiv valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 unități convenționale de amendă.

2. Abuzurile în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare (art. 245¹ CP RM)

Prin Legea privind completarea Codului penal al Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 24.11.2006 [3], Codul penal al Republicii Moldova a fost completat cu art.245¹ „Abuzurile în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare” și art.245² „Încălcarea legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare”.

Care a fost *ratio legis* în adoptarea art.245¹ CP RM? Din stenograma ședinței plene a Parlamentului Republicii Moldova din 8.06.2006, din raportul de prezentare a Proiectului de Lege nr.1089 privind completarea Codului penal al Republicii Moldova aflăm că completarea corespunzătoare se justifică prin aceea că nu existau reglementări specifice cu privire la abuzurile în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare, fapt ce creează dificultăți în tragerea la răspundere penală a persoanelor care comit fapte ilicite pe piața valorilor mobiliare, împiedicând astfel promovarea unor reguli civilizate pe această piață și cauzând participanților la piața valorilor mobiliare prejudicii considerabile [4].

Este adevărat că art.245 CP RM are scopul apărării relațiilor sociale desfășurate pe piața valorilor mobiliare. Însă, acestui articol nu-i reușea acoperirea întregului spectru de reglementare a răspunderii penale pentru faptele prejudiciabile săvârșite pe respectiva piață. Astfel, nu-și putea găsi deplina realizare dispoziția de la alin.(5) art.65 al Legii Republicii Moldova cu privire la piața valorilor mobiliare: „Participantul profesionist la piața valorilor mobiliare poartă răspundere, în conformitate cu legislația, pentru manipulările făcute pe piața valorilor mobiliare”.

În context, trebuie de menționat că, potrivit art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, piața valorilor mobiliare este piața unde are loc emisiunea, plasamentul și circulația valorilor mobiliare. De aici rezultă că circuitul valorilor mobiliare include trei etape: 1) emisiunea; 2) plasamentul; 3) circulația. Conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, piața, unde are loc emisiunea și plasamentul valorilor mobiliare, se numește „piața primară a valorilor mobiliare”; la rândul său, piața, unde are loc circulația valorilor mobiliare, se numește „piața secundară a valorilor mobiliare”.

Articolul 245 CP RM are drept scop apărarea relațiilor sociale desfășurate pe piața primară a valorilor mobiliare. Cât privește piața secundară a valorilor mobiliare (pe care are loc procesul de transmitere și înregistrare a drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare în urma efectuării tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, schimb, donație, moștenire, împrumut, precum și a altor tranzacții civile), trebuie să constatăm că lipsea

apărarea juridico-penală. Această lacună făcea dificilă protejarea drepturilor persoanelor private de valorile mobiliare și, ca urmare, lipsite de posibilitatea de a dispune de o parte a patrimoniului său.

Adoptarea art.245¹ CP RM a suplinit golul creat. Din conținutul acestui articol reiese că infracțiunea, pe care o prevede, cauzează un prejudiciu economic mai cu seamă acționarilor minoritari, pe fondul procesului de restructurare, de retragere a acțiunilor sau de folosire a altor asemenea căi, al căror efect este scăderea atractivității investiționale. În vederea sporirii creditului investitorilor față de piața valorilor mobiliare autohtonă, precum și în vederea asigurării unei concurențe loiale între participanții la această piață, era necesară reglementarea tuturor chestiunilor (inclusiv a celor cu caracter juridico-penal), legate de informația confidențială de insider, de comerțul de insider și de manipularea prețurilor. Acest obiectiv este în concordanță cu prevederile alin.(2) art.6 al Legii Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 18.03.2004: „Investitorilor li se acordă condiții echitabile și egale de activitate, care exclud aplicarea de măsuri discriminatorii ce ar putea împiedica dirijarea, operarea, întreținerea, folosirea, fructificarea, achiziționarea, extinderea sau dispunerea investițiilor” [5].

După ce am stabilit *ratio legis* în adoptarea art.245¹ CP RM, să trecem la analiza propriu-zisă a infracțiunii corespunzătoare.

În conformitate cu art.245¹ CP RM, abuzurile în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare constau în activitatea participanților nominalizați în scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe piață, săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune sau în efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insideri în interes personal ori în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider, în implicarea în aceste acțiuni a altor participanți la piața valorilor mobiliare, dacă aceste acțiuni au cauzat daune în proporții mari.

Care este obiectul juridic special al infracțiunii examinate? Infracțiunea, prevăzută la art.245¹ CP RM, face parte din subgrupul infracțiunilor economice săvârșite în sfera financiar-creditară. Însă, nu putem afirma că obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl formează relațiile sociale care se desfășoară în sfera financiar-creditară. Or, în sfera financiar-creditară, este săvârșită nu doar infracțiunea analizată, dar și alte infracțiuni (infracțiunile prevăzute la art.236-240, 244, 245, art.245² și 250 CP RM). Nici relațiile sociale desfășurate pe piața secundară a valorilor mobiliare nu reușesc să circumstanțieze individualitatea obiectului juridic special al infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM. Aceasta deoarece și art.245² CP RM are drept scop apărarea relațiilor sociale desfășurate pe aceeași piață.

În consecință, din descrierea laturii obiective a infracțiunii, prevăzute la art.245¹ CP RM, prin particularizare, deducem că **obiectul juridic special** al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea participanților la piața valorilor mobiliare, precum și a insiderilor, legate de circulația valorilor mobiliare.

Obiectul material sau, după caz, **obiectul imaterial** al infracțiunii în cauză îl reprezintă valorile mobiliare. Conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, valoarea mobilă este titlul financiar care confirmă drepturile patrimoniale sau nepatrimoniale ale unei persoane în raport cu altă persoană, drepturi ce nu pot fi realizate sau transmise fără prezentarea acestui titlu financiar, fără înscrierea respectivă în registrul deținătorilor de valori mobiliare nominative ori în documentele de evidență ale deținătorului nominal al acestor valori mobiliare.

În funcție de modul de exteriorizare, deosebim: 1) valori mobiliare materializate (titluri financiare care există sub formă de certificate ale valorilor mobiliare); 2) valori mobiliare nematerializate (titluri financiare care există în formă de înscrieri făcute în conturi). În mod corespunzător, valorile mobiliare materializate reprezintă obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM; valorile mobiliare nematerializate reprezintă obiectul imaterial al infracțiunii date.

Din denumirea Titlului IV al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare – „Protecția intereselor investitorilor pe piața valorilor mobiliare”, coroborată cu dispoziția alin.(1) art.23 „Efectuarea ofertei tender” din aceeași lege, putem desprinde că **victima** infracțiunii analizate este investitorul de pe piața valorilor mobiliare (mai precis, deținătorul de valori mobiliare sau potențialul cumpărător de valori mobiliare), ale cărui interese sunt lezate în urma săvârșirii abuzurilor în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare.

Infracțiunea, prevăzută la art.245¹ CP RM, este o infracțiune materială. **Latura obiectivă** a acestei infracțiuni include următoarele semne: 1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiune; 2) urmările prejudiciabile, constând în daune în proporții mari; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Acțiunea prejudiciabilă cunoaște următoarele trei modalități alternative:

- 1) activitatea participanților la piața valorilor mobiliare în scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe piață sau al săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune;
- 2) efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insideri în interes personal sau în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider;
- 3) implicarea în acțiunile, prevăzute la pct.1) și 2), a altor participanți la piața valorilor mobiliare.

În privința *primei* din modalitățile sus-menționate, putem remarca că ilegalitatea activității participanților la piața valorilor mobiliare este condiționată de scopul urmărit de făptuitor: 1) limitarea circulației libere a valorilor mobiliare pe piață sau 2) săvârșirea unor acțiuni de înșelăciune.

Amintim că circulația valorilor mobiliare este una dintre etapele circuitului valorilor mobiliare. Din analiza art.24-31 ale Legii cu privire la piața valorilor mobiliare rezultă că circulația valorilor mobiliare se poate exprima în: tranzacțiile cu valori mobiliare; transmiterea dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare; grevarea cu obligații a valorilor mobiliare; fracționarea, consolidarea, denominalizarea, convertirea și anularea valorilor mobiliare. Împiedicarea, contrar prevederilor normative, a realizării oricăreia din aceste acțiuni se înscrie în noțiunea „limitarea circulației libere a valorilor mobiliare pe piață”.

Ce înseamnă „săvârșirea unor acțiuni de înșelăciune”? În general, prin „înșelăciune” se înțelege dezinformarea conștientă a victimei, care constă în prezentarea vădit falsă a realității (înșelăciunea activă) sau în trecerea cu tăcere a realității, când are loc ascunderea faptelor și a circumstanțelor care trebuie comunicate în cazul săvârșirii cu bună-credință și în conformitate cu legea a tranzacției patrimoniale [6]. În contextul infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM, ne interesează doar înșelăciunea activă. Aceasta pentru că, în acest articol, legiuitorul utilizează sintagma „acțiuni de înșelăciune”. Înșelăciunea pasivă nu poate fi avută în vedere. În caz contrar, s-ar încălca regula fixată în art.3 CP RM, conform căreia este interzisă interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale.

Săvârșirea acțiunilor de înșelăciune trebuie să fie legată de activitatea participanților la piața valorilor mobiliare. Interpretând prevederile Titlului III al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, putem afirma că această activitate poate avea următoarele forme: activitatea de brokeraj; activitatea de dealer; activitatea de underwriting; activitatea de administrare fiduciară a investițiilor; activitatea de ținere a registrului; activitatea de depozitare; activitatea de clearing; activitatea bursieră; consultingul investițional; activitatea de audit a participanților profesioniști pe piața valorilor mobiliare; activitatea de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la ele; instruirea și reciclarea cadrelor de participanți profesioniști la piața valorilor mobiliare.

De exemplu, conform lit.a) alin.(3) art.61 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, participantul la piața valorilor mobiliare, în calitate de titular al publicității, nu este în drept să includă în publicitate informație neautentică sau eronată despre activitatea lor și despre valorile mobiliare expuse pentru vânzare sau cumpărare, ori pentru alte tranzacții, despre condițiile acestor tranzacții, precum și despre emitenții acestor valori mobiliare. Nerespectarea acestei restricții intră sub incidența noțiunii „săvârșirea unor acțiuni de înșelăciune” specificate în art.245¹ CP RM. Dacă în urma unor asemenea acțiuni vor fi cauzate daune în proporții mari, considerăm că urmează a fi aplicat tocmai art.245¹ CP RM, nu art.255 CP RM. Or, publicitatea falsă este una dintre modalitățile faptice ale înșelării clientului (art.255 CP RM). Însă, în conjunctura analizată, art.245¹ CP RM apare ca normă specială în raport cu art.255 CP RM. Deci, în baza art.116 CP RM, se va aplica norma specială.

Săvârșirea acțiunilor de înșelăciune, în sensul art.245¹ CP RM, poate privi și alte aspecte. De exemplu, în acord cu alin.(4) și (5) art.55 din Legea cu privire la piața valorilor mobiliare, participantul profesionist la piața valorilor mobiliare este obligat să dezvăluie informația despre activitatea sa în volumul stabilit de actele normative în materie, sau să autentifice lipsa acestei informații. Dacă informația dezvăluită este falsă sau dacă făptuitorul autentifică lipsa informației despre activitatea sa, deși o astfel de informație există, vom fi în prezența acțiunilor de înșelăciune, în sensul art.245¹ CP RM.

Omisiunea de a dezvălui informația, prevăzută de alin.(4) și (5) art.55 din Legea cu privire la piața valorilor mobiliare, nu se înscrie în noțiunea „săvârșirea acțiunilor de înșelăciune”. Pentru că este un exemplu de înșelăciune pasivă. Într-o asemenea situație, se va aplica răspunderea conform alin.(6) art.302 din Codul contravențional, pentru nerespectarea de către participanții profesioniști la piața financiară nebanară a cerinței privind accesul liber al clienților acestora la informația general accesibilă despre activitatea pe care o desfășoară. Numai că, într-un asemenea caz, nu va mai conta dacă au fost sau nu cauzate daune în proporții mari.

Exemplele de săvârșire a acțiunilor de înșelăciune (ca și exemplele de limitare a circulației libere a valorilor mobiliare pe piață) ar putea continua. Observăm că aceste exemple devin identificabile doar după examinarea atentă a prevederilor Legii cu privire la piața valorilor mobiliare. Această operație ar putea fi înlesnită, dacă s-ar întreprinde o perfecționare a dispoziției art.245¹ CP RM.

Considerăm că ar fi oportună substituirea, în această dispoziție, a cuvintelor „activitatea participanților la piața valorilor mobiliare în scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe piață, săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune” prin locuțiunea „manipularea pe piața valorilor mobiliare”. Avantajele acestei remanieri legislative ar fi următoarele:

- 1) asigurarea unei mai mari precizii, clarități și concizii textului art.245¹ CP RM;
- 2) asigurarea unei conexiuni optime dintre art.245¹ CP RM și normele extrapenale de referință din cadrul Legii cu privire la piața valorilor mobiliare.

Astfel, în conformitate cu art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, manipularea pe piața valorilor mobiliare reprezintă acțiunile sau operațiunile cu valori mobiliare, efectuate cu utilizarea de metode, mijloace, informații eronate în scopul menținerii, majorării, micșorării sau destabilizării prețului pe piața sau a cursului valorilor mobiliare. Modalitățile manipulării pe piața valorilor mobiliare sunt enumerate în alin.(2) art.65 al aceiași legi:

- a) orice practici, acțiuni sau activități îndreptate spre creșterea, menținerea sau micșorarea artificială a prețurilor sau a volumului capitalului care circulă pe piața valorilor mobiliare;
- b) acțiunile întreprinse de părțile în tranzacții, în urma cărora se denaturează premeditat coraportul dintre cerere și ofertă, se apreciază și se modifică în mod artificial prețul valorilor mobiliare;
- c) determinarea arbitrară a prețului inițial de cotare a valorilor mobiliare, care nu este confirmat de rezultatele economico-financiare ale emitentului, de costul activelor, de rentabilitatea și volumul de producție ale acestuia;
- d) efectuarea unor tranzacții demonstrative, care nu au la bază nici o fundamentare economică, cu scopul de a influența prețul de cotare al valorilor mobiliare;
- e) tranzacțiile încrucișate (schimburile camuflate de valori mobiliare) ce au drept scop crearea aparenței unor negocieri active sau a cererii sporite la anumite valori mobiliare și care duc la denaturarea prețului de piață real al acestora;
- f) efectuarea de operațiuni civile cu scopul de a retrage valori mobiliare de pe piața organizată, ce duc, ca urmare, la denaturarea prețului de piață real al acestora;
- g) negocierea activă a anumitor valori mobiliare între unii și aceiași investitori nominali la prețuri în creștere/descreștere sau efectuarea de operațiuni fictive în scopul creării aparenței unor negocieri active, în lipsa totală a interesului publicului larg față de valorile mobiliare respective;
- h) tranzacțiile cu implicarea insiderilor, cu încălcarea prevederilor Legii cu privire la piața valorilor mobiliare;
- i) răspândirea prin orice mijloace a informațiilor care dau sau sunt în măsură să dea indicații false sau eronate cu privire la oferta, cererea sau prețul valorilor mobiliare, inclusiv răspândirea de zvonuri sau de știri false ori eronate.

Din analiza acestor modalități, ne putem convinge că fiecare din ele cade sub incidența fie a noțiunii „limitarea circulației libere a valorilor mobiliare pe piață”, fie a noțiunii „săvârșirea unor acțiuni de înșelăciune”, fie a ambelor acestor noțiuni utilizate în art.245¹ CP RM? Astfel că substituirea, pe care am recomandat-o mai sus, nu va reduce deloc eficiența respectivului articol.

În altă ordine de idei, cea de-a doua modalitate a acțiunii prejudiciabile, prevăzute la art.245¹ CP RM, se exprimă în efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insideri în interes personal sau în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider.

S.I. Stenkin consideră că operațiunile cu valorile mobiliare, în procesul cărora se folosește informația de insider, se raportează la criminalitatea „gulerelor albe” (din aceeași categorie făcând parte escrocheria, coruperea pasivă, spălarea banilor, evaziunea fiscală și alte asemenea fapte) [7]. În acest fel, evaluând corect gradul de pericol social al unor asemenea operațiuni, legiuitorul moldovean a procedat corect, incluzând, printre modalitățile acțiunii prejudiciabile examinate, efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insideri în interes personal sau în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider. În legătură cu aceasta, prezintă interes punctul de vedere al lui V.V. Saenko: „Printre sancțiunile pentru încălcarea

interdicției de folosire a informației de insider pe piața valorilor mobiliare, aplicate în țările Uniunii Europene, se disting sancțiunile penale și administrative pentru persoanele fizice și sancțiunile economico-administrative pentru persoanele juridice" [8].

În contextul analizat, principala normă extrapenală de referință pentru art.245¹ CP RM este art.60 din Legea cu privire la piața valorilor mobiliare: „Insiderul este în drept să procure sau să înstrăineze valorile mobiliare ale emitentului numai în condițiile ofertei tender, cu excepția cazurilor de moștenire și de donație” (alin.(1)); „Insiderul nu este în drept să transmită informația confidențială oricărei persoane care ar putea folosi această informație în scopul efectuării tranzacțiilor cu valorile mobiliare ale emitentului” (alin.(2)).

Prevederea de la alin.(1) art.60 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare se referă la ipoteza când făptuitorul, beneficiind de informația insider, efectuează tranzacții cu valori mobiliare în interes personal. La rândul său, reglementarea de la alin.(2) art.60 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare privește ipoteza când făptuitorul, beneficiind de informația de insider, efectuează tranzacții cu valori mobiliare în interesul unor terțe persoane. La această ultimă ipoteză se referă și prevederea de la pct.2.1.9 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare nominative de către registrator și deținătorul nominal, nr.15/1 din 16.03.2007: „Registratorul/deținătorul nominal, precum, și colaboratorii acestuia, nu vor dezvălui informația referitoare la emitenți, clienți și conturile lor personale și operațiunile efectuate, la care au acces în virtutea funcției deținute, cu excepția cazurilor prevăzute de actele legislative și actele normative ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare. În cazul dezvăluirii și/sau utilizării informației în mod necorespunzător, persoanele responsabile și/sau colaboratorii registratorului/deținătorului nominal poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare” [9].

Bineînțeles, singura dezvăluire a informației de insider nu este suficientă pentru a fi în prezența acțiunii prejudiciabile prevăzute la art.245¹ CP RM. Eventual, ea poate fi suficientă pentru aplicarea răspunderii conform alin. (2) art.107 „Obținerea sau divulgarea informațiilor care constituie secret comercial sau fiscal” din Codul contravențional [10]. Pentru aplicarea art.245¹ CP RM, este necesar ca făptuitorul, beneficiind de informația de insider, să efectueze tranzacții cu valori mobiliare în interes personal ori în interesul unor terțe persoane.

În acest plan, suntem de acord cu L.Morozova, care menționează: „Deținerea informației de insider încă nu este o încălcare. Ilegală este efectuarea nemijlocită de tranzacții în baza unei asemenea informații, sau transmiterea informației de insider unor terțe persoane, pentru a încheia cu ele tranzacții” [11].

Însă, beneficierea de informația de insider nu se exprimă doar în folosirea acestei informații în interes personal sau în transmiterea acestei informații unor terțe persoane. Considerăm că, nu sunt temeiuri de a nu sprijini părerea lui N.V. Elizarova, care afirmă că beneficierea de informația de insider poate consta și în punerea la dispoziția unor terțe persoane a unor recomandări vizând activitatea bursieră, întemeiate pe informația de insider [12]. Trebuie totuși să precizăm că, pentru a îndeplini condițiile stabilite în art.245¹ CP RM, o asemenea beneficiere de informația de insider trebuie să fie legată de efectuarea de către făptuitor a tranzacțiilor cu valori mobiliare.

Ce înțelegem prin „informația de insider”?

Conform art.3 al Legii privind piața valorilor mobiliare, insiderul este orice persoană inițiată în informația confidențială a emitentului; informația confidențială este informația referitoare la un emitent sau la valorile mobiliare emise de acesta, care constituie un secret comercial și care creează deținătorilor ei o poziție avantajoasă față de alți subiecți ai pieței valorilor mobiliare ori a cărei dezvăluire ar putea influența prețul de piață al valorilor mobiliare respective.

Această înțelegere a noțiunii „informația de insider” este în concordanță cu definiția aceleiași noțiuni din pct.1 art.1 al Directivei Consiliului Uniunii Europene referitoare la coordonarea reglementării comerțului de insider, din 13.11.1989, conform căreia informația de insider este informația cu caracter precis care nu trebuie făcută publică, care se referă la unul sau mai mulți emitenți de valori mobiliare ori la una sau mai multe valori mobiliare și care, dacă ar fi făcută publică, ar putea să aibă un efect considerabil asupra prețului valorii mobiliare (valorilor mobiliare) respective [13].

În literatura de specialitate, sunt exprimate păreri similare cu privire la înțelesul noțiunii „informația de insider”. De exemplu, E.L. Strelțov consideră că informația de insider este oricare informație nepublicată despre emitent, valorile mobiliare ale acestuia, tranzacțiile lui etc., sau altă informație despre asemenea

subiecte, a cărei dezvoltare poate influența efectiv asupra prețului valorilor mobiliare [14]. V.V. Saenko susține că informația de insider este oricare informație nepublicată, cu caracter precis, despre emitent, valorile mobiliare ale acestuia sau contractele vizând asemenea valori mobiliare, care, dacă ar fi publicate, ar avea un impact considerabil asupra prețului de piață al valorilor mobiliare [15]. N.V. Elizarova este de părere că informația de insider reprezintă informația cu caracter precis, nedezvăluită, referitoare la unul sau mai mulți emitenți ai valorilor mobiliare, conducători ai fondurilor de investiții sau ai fondurilor private de pensii, referitoare la unul sau mai multe instrumente financiare, ori altă informație a cărei dezvoltare poate influența considerabil asupra prețurilor acestor instrumente financiare [16]. După V.A. Martânenko, informația de insider constituie oricare informație nepublicată, ce permite obținerea profitului sau evitarea pierderilor persoanelor care o dețin, datorită avantajului informațional provizoriu și posibilității de a manipula prețurile, în raport cu alți participanți la piața valorilor mobiliare, informație a cărei dezvoltare publică poate avea influență asupra formării prețurilor de pe piața valorilor mobiliare [17].

În acest fel, putem reliefa următoarele caracteristici ale informației de insider: posibilitatea oferită deținătorului informației de insider de a obține profit sau de a evita pierderi; capacitatea de a influența asupra formării prețurilor, odată ce informația de insider e făcută publică; caracterul nepublic, confidențial; acordarea unui avantaj temporar deținătorului informației de insider; necesitatea controlului și evidenței informației de insider.

Sintetizând, putem considera că efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insider în interes personal ori în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider – ca modalitate a acțiunii prejudiciabile prevăzute la art.245¹ CP RM – reprezintă așa-numitul „comerț de insider” („insider trading”), adică profitarea de către făptuitor de avantajul informațional provizoriu al său, pentru a putea manipula prețurile pe piața valorilor mobiliare.

Cea de-a treia modalitate a acțiunii prejudiciabile, prevăzute la art.245¹ CP RM, constă în implicarea altor participanți la piața valorilor mobiliare fie în 1) activitatea participanților la piața valorilor mobiliare în scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe piață sau al săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune, fie în 2) efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către insideri în interes personal sau în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider.

Respectiva implicare se exprimă în manifestarea voinței în sensul constituirii unei asocieri de persoane care își propune să comită una din acțiunile prevăzute la pct.1) sau 2) (ori ambele aceste acțiuni), manifestare transpusă în practică prin aderarea unui alt participant la piața valorilor mobiliare (sau a mai multor asemenea participanți) la asocierea respectivă, constituită în scop infracțional. Persoanele, implicate de către făptuitor, își aduc contribuția în calitate de coautori, complici sau favorizatori.

Încheind analiza laturii obiective a infracțiunii, prevăzute la art.245¹ CP RM, menționăm că ea se consideră consumată din momentul cauzării daunelor în proporții mari. Adică, a daunelor a căror mărime, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 2500 unități convenționale de amendă. În cazul infracțiunii, prevăzute la lit.b) alin.(2) art.245¹ CP RM, fiind cauzate daune în proporții deosebit de mari, mărimea acestora, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 unități convenționale de amendă.

Dacă daunele, cauzate prin infracțiunea analizată, nu ating proporțiile mari, atunci calificarea poate fi făcută potrivit art. 300 din Codul contravențional.

La calcularea mărimii daunelor trebuie să se ia în considerație numai prejudiciul patrimonial efectiv, nu și venitul ratat. Considerăm că aceasta rezultă din cerința ca legea penală să fie previzibilă, cerință care decurge din principiul legalității. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că această cerință se consideră îndeplinită atunci când justițiabilul, citind textul dispoziției pertinente, cunoaște pentru ce acțiuni sau inacțiuni poate fi supus răspunderii penale [18]. Venitul ratat nu este previzibil, deci nu poate fi luat în considerație la estimarea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii.

Latura subiectivă a infracțiunii, prevăzute la art.245¹ CP RM, se caracterizează, înainte de toate, prin vinovăție sub formă de intenție directă sau indirectă. Aceasta înseamnă că făptuitorul își dă seama de caracterul prejudiciabil al activității sale de pe piața valorilor mobiliare, săvârșite în scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe această piață ori al săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune, sau al efectuării tranzacțiilor cu valori mobiliare în interes personal ori în interesul unor terțe persoane, beneficiind de informația de insider, sau al implicării în aceste acțiuni a altor participanți la piața valorilor mobiliare, prevede urmările prejudiciabile sub formă de daune în proporții mari, dorește sau admite, în mod conștient, survenirea acestor urmări.

De regulă, motivul infracțiunii în cauză constă în interesul material.

De asemenea, în cazul primei dintre modalitățile acțiunii prejudiciabile prevăzute la art.245¹ CP RM, scopul este unul special, adoptând oricare din următoarele forme: 1) scopul limitării circulației libere a valorilor mobiliare pe piața valorilor mobiliare; 2) scopul săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune.

Subiectul infracțiunii examinate este fie persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, fie persoana juridică, cu excepția autorității publice. În plus, subiectul trebuie să aibă una din cele două calități speciale: 1) participant la piața valorilor mobiliare; 2) insider. Precizăm, că prima calitate specială a subiectului se reține atunci când acțiunea prejudiciabilă adoptă prima sa modalitate, pe care am analizat-o mai sus. Cea de-a doua calitate specială a subiectului se reține atunci când acțiunea prejudiciabilă adoptă cea de-a doua modalitate a sa, examinată mai sus. În cazul celei de-a treia modalități a acțiunii prejudiciabile, este posibil ca subiectul să aibă oricare din cele două calități speciale.

Dacă e să ne referim la *prima* din calitățile speciale ale subiectului infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM, atunci, în conformitate cu art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, participantul profesionist la piața valorilor mobiliare este persoana juridică care desfășoară unul sau mai multe genuri de activitate profesionistă pe piața valorilor mobiliare. I.Iova confirmă că exclusiv persoana juridică poate fi participant profesionist la piața valorilor mobiliare [19].

Noțiunea „participant profesionist la piața valorilor mobiliare” este mai îngustă decât noțiunea „participant profesionist la piața financiară nebancaară”, deci nu se confundă cu aceasta. Or, conform alin.(2) art.4 al Legii Republicii Moldova privind Comisia Națională a Pieței Financiare, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 12.11.1998, participanții la piața financiară nebancaară sunt participanți profesioniști la piața valorilor mobiliare, participanții profesioniști la piața asigurărilor, fondurile nestatale de pensii, asociațiile de economii și împrumuturi, organizațiile de microfinanțare, organizațiile de credit ipotecar și birourile istoriilor de credit [20].

Potrivit pct.21 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de acordare și retragere a licențelor pentru activitatea pe piața valorilor mobiliare, nr.12/1 din 28.10.1999, desfășurarea activității pe piața valorilor mobiliare se admite numai în baza licenței eliberate de Comisia Națională a Pieței Financiare, persoanelor juridice solicitante de licență [21]. De aici rezultă că noțiunea „participanții la piața valorilor mobiliare”, utilizată în art.245¹ CP RM, trebuie interpretată cu înțelesul de „participanți profesioniști la piața valorilor mobiliare”. Nu poți să nu fii profesionist, adică să nu dispui de licența corespunzătoare, și să desfășori vreo activitate pe piața valorilor mobiliare.

Din art.32-40 ale Legii cu privire la piața valorilor mobiliare reiese că participanți profesioniști la piața valorilor mobiliare sunt:

- 1) brokerul;
- 2) dealerul;
- 3) underwriterul;
- 4) administratorul fiduciar;
- 5) deținătorul de registru;
- 6) depozitarul;
- 7) organizația de clearing;
- 8) persoana care desfășoară alte genuri de activitate profesionistă pe piața valorilor mobiliare.

Întrucât legiuitorul nu face nici o specificare în art.245¹ CP RM, considerăm că, practic, oricare participant profesionist la piața valorilor mobiliare poate fi subiectul infracțiunii în cauză. Totuși, există o probabilitate mai mare că participantul profesionist, a cărui activitate este legată nemijlocit de efectuarea tranzacțiilor cu valorile mobiliare, să apară ca subiect al infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM. Se are în vedere brokerul și dealerul. Or, să nu uităm că art.245¹ CP RM apară relațiile sociale desfășurate pe piața secundară a valorilor mobiliare, pe care are loc procesul de transmitere și înregistrare a dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare în urma efectuării unor tranzacții civile.

Trebuie de menționat că lista tuturor participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare din Republica Moldova (inclusiv a brokerilor și dealerilor) se publică periodic pe pagina Web a Comisiei Naționale a Pieței Financiare [22].

După cum am specificat mai sus, în cea de-a doua calitate specială a sa, subiectul infracțiunii analizate este insider.

În opinia lui I.Veletninski, „nu este posibil de a fi formulată o definiție precisă a noțiunii de insider. În legislațiile multor state, aceste definiții nu cuprind toate caracterele noțiunii de insider, pentru a lăsa la latitudinea instanței de judecată identificarea altor asemenea caractere, în funcție de circumstanțele concrete ale cazului” [23]. Cu toate acestea, în alin.(1) art.59 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, prin enumerare, se definește noțiunea „insider”:

- a) persoanele cu funcție de răspundere ale emitentului, inclusiv membrii consiliului de observatori, consiliului de directori, comitetului de conducere, comisiei de revizie și ai altor organe de conducere;
- b) persoanele care dețin, individual sau împreună cu persoanele afiliate lor, cel puțin 50% plus o acțiune din volumul total al acțiunilor cu drept de vot ale emitentului;
- c) persoanele care au acces la informația confidențială în virtutea funcției deținute [24], a condițiilor contractului sau în urma delegării dreptului respectiv din partea emitentului ori a altui insider al acestuia;
- d) persoanele fizice care în decursul ultimelor 6 luni în oricare mod cad sub incidența prevederilor lit.a), b) sau c);
- e) persoanele fizice afiliate persoanelor specificate la lit.a)-d) [25].

Exact aceleași cinci categorii de persoane sunt enumerate în definiția noțiunii „insider al emitentului” din Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare cu privire la aprobarea actelor normative privind activitatea de brokeraj și dealericat, nr.48/7 din 17.12.2002 [26].

Persoanele afiliate emitentului, nespecificate la lit.a)-e), prezentate *supra*, nu pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM. Aceste persoane constituie o categorie distinctă, prevăzută de Capitolul VI din Formularul EM-1 „Informații privind insiderii și persoanele afiliate, circulația valorilor mobiliare ale emitentului care le aparțin”, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.25/4 din 25.04.2006 [27].

Finalizând analiza infracțiunii prevăzute la art.245¹ CP RM, consemnăm că, în conformitate cu lit.b) alin.(2) al acestui articol, răspunderea pentru abuzurile în activitatea participanților la piața valorilor mobiliare se agravează dacă au cauzat daune în proporții deosebit de mari.

3. Încălcarea legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare (art.245² CP RM)

În conformitate cu Legea privind completarea Codului penal al Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 24.11.2006 [28], legea penală a fost completată cu art.245² „Încălcarea legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare”.

Articolul 245² CP RM este alcătuit din două alineate: în alineatul (1) se prezintă o variantă-tip a infracțiunii, și anume: includerea intenționată în registrul deținătorilor de valori mobiliare a informațiilor neautentice, denaturate, false, urmată de transferul dreptului de proprietate către o altă persoană dacă această acțiune a cauzat daune în proporții mari; în alineatul (2) este reliefată cea de-a doua variantă-tip a infracțiunii, presupunând includerea din imprudență în registrul deținătorilor de valori mobiliare a informațiilor neautentice, denaturate, false, urmată de transferul dreptului de proprietate către o altă persoană, care a cauzat daune în proporții deosebit de mari; în fine, lit.b) alin.(3) cuprinde o variantă agravată de infracțiune, determinând circumstanța agravantă pentru infracțiunea prevăzută la alineatul (1): care a cauzat daune în proporții deosebit de mari.

Este dificil a identifica vreo normă din legislația penală străină, care a servit ca model de elevație juridică pentru adoptarea art.245² CP RM. Totuși, nu putem să nu observăm anumite tangențe dintre art.245² CP RM și art.15.22 din Codul cu privire la contravențiile administrative al Federației Ruse din 20.12.2001 [29]. Or, conform acestei norme, răspunderea administrativă este prevăzută pentru refuzul sau eschivarea ilegală de la introducerea însemnărilor în sistemul de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare, sau includerea din vina deținătorului de registru a informațiilor neautentice în registrul deținătorilor de valori mobiliare, sau încălcarea termenelor de eliberare a extrasului din sistemul de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare, sau neîndeplinirea ori îndeplinirea necorespunzătoare de către deținătorul de registru a altor solicitări legale ale deținătorului de valori mobiliare, ale persoanei care acționează în numele deținătorului de valori mobiliare sau ale deținătorului nominal de valori mobiliare.

De asemenea, considerăm că, drept premisă pentru adoptarea art.245² CP RM, au servit și unele dispoziții ale Legii Republicii Moldova cu privire la piața valorilor mobiliare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 18.11.1998: încălcarea pe piața valorilor mobiliare se consideră ținerea registrului deținătorilor de

valori mobiliare cu încălcarea regulilor și cerințelor stabilite (lit.d) art.66); persoanele care încalcă prevederile Legii cu privire la piața valorilor mobiliare și ale altor acte normative, ce reglementează activitatea pe piața valorilor mobiliare, poartă răspundere în conformitate cu prevederile legislației civile, administrative și penale (alin.(1) art.67) [30].

De notat, că art.245² CP RM nu a avut un prototip în Proiectul Codului penal al Republicii Moldova [31]. Spre deosebire de art.245¹ CP RM [32]. Ceea ce înseamnă că, relativ recent, s-a conștientizat că au atins gradul prejudiciabil al unei infracțiuni faptele de încălcare a legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare. Datorită căror factori s-a produs această schimbare de optică, aflăm din stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din 8.06.2006, din raportul de prezentare a Proiectului de Lege nr.1089 privind completarea Codului penal al Republicii Moldova: „Aceste completări în legislația penală se impun din faptul că, concomitent cu dezvoltarea pieței valorilor mobiliare, crește și numărul de abuzuri și înșelăciuni, falsuri și informații denaturate în registrul deținătorilor de valori mobiliare. Se încalcă legislația cu privire la emiterea și circulația titlurilor de valoare și a valorilor mobiliare, fapte ilegale care nu sunt stipulate în redacția actuală a art.245 CP RM. De asemenea, lipsa în Codul penal a răspunderii penale speciale complică apărarea drepturilor persoanelor, de la care au fost ridicate ilegal valori mobiliare, a drepturilor de administrare a proprietății societăților pe acțiuni, și conduc la transmiterea ilegală a dreptului de proprietate asupra bunurilor întreprinderii de la o persoană la alta” [33].

În acest mod, justificarea incriminării faptelor de încălcare a legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare, clarificarea a ceea ce urmărește să realizeze art.245² CP RM, a convins legiuitorul să adopte acest articol, autoritățile să-l pună în aplicare, iar destinatarul legii penale să-l respecte.

Este cunoscut că scopul normei penale nu se confundă cu obiectul juridic al infracțiunii, pentru că scopul ultim al oricărei norme penale este acela de a asigura buna conviețuire a membrilor grupului social, pe când ocrotirea valorilor sociale constituie finalități intermediare prin care se realizează scopul legii penale [34]. Din această perspectivă, care valori sociale ocrotește art.245² CP RM? Implicit, care este obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.245² CP RM?

Cât privește obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.245² CP RM, am putea afirma că acesta îl constituie relațiile sociale cu privire la ținerea corectă a registrului deținătorilor de valori mobiliare, precum și transferul în condiții de legalitate a dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare. Totuși, nu putem trece cu vedere opinia lui C.Bulai, conform căreia obiectul juridic special este „specific fiecărei infracțiuni” [35]. Astfel, pentru o mai multă precizie, vom afirma că **obiectul juridic special** îl formează relațiile sociale cu privire la ținerea corectă a registrului deținătorilor de valori mobiliare, precum și transferul în condiții de legalitate a dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare, apărute împotriva: alterării intenționate a informației din registrul deținătorului de valori mobiliare (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.245² CP RM); alterării din imprudență a informației din registrul deținătorilor de valori mobiliare (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.245² CP RM).

Obiectul material al infracțiunii constă în entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influențarea nemijlocită infracțională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii [36]. Din conținutul art.245² CP RM rezultă că infracțiunile corespunzătoare au nu un singur obiect material (imaterial), dar două: 1) registrul deținătorilor de valori mobiliare; 2) valorile mobiliare. Aceasta întrucât registrul deținătorilor de valori mobiliare este supus influențării nemijlocite infracționale în cazul includerii în acesta a informațiilor neautentice, denaturate, false. La rândul lor, valorile mobiliare suferă influențare nemijlocită infracțională în cazul transferului dreptului de proprietate către o altă persoană.

Din cele menționate nu trebuie să se înțeleagă în nici un caz că infracțiunile, prevăzute la art.245² CP RM, au un obiect material (imaterial) principal și un obiect material (imaterial) secundar. Nu o relație ierarhică există între cele două obiecte. Relația între ele are un caracter cronologic, chiar causal: pentru a putea fi influențate nemijlocit infracțional valorile mobiliare, este necesar ca mai întâi să fie supus influențării nemijlocite infracționale registrul deținătorilor de valori mobiliare.

De ce utilizăm formula „obiectul material (imaterial) al infracțiunii”? Pentru că atât registrul deținătorilor de valori mobiliare, cât și valorile mobiliare, pot avea o formă materializată sau nematerializată.

În studiul vizând infracțiunea prevăzută la art.245¹ CP RM ne-am referit deja la valorile mobiliare ca obiect material (imaterial) al infracțiunii. De aceea, în continuare ne vom concentra atenția asupra noțiunii „registrul deținătorilor de valori mobiliare”, desemnând unul din obiectele materiale (imateriale) ale infracțiunilor prevăzute la art.245² CP RM.

În general, prin „registru” se înțelege totalitatea informațiilor documentate ținute manual și/sau în sisteme informaționale automatizate, organizată în conformitate cu cerințele stabilite și cu legea (conform art.3 al Legii Republicii Moldova cu privire la registre, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 22.03.2007 [37]).

Noțiunii „registru deținătorilor de valori mobiliare”, utilizate în art.245² CP RM, îi corespunde, în art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, noțiunea „registru deținătorilor de valori mobiliare nominative”. Noțiunea dată e definită astfel: „listă a persoanelor înregistrate [38], întocmită conform datelor la momentul respectiv pentru fiecare clasă a valorilor mobiliare în parte”.

Noțiunea „registru deținătorilor de valori mobiliare” trebuie deosebită de noțiunea „Registru de stat al valorilor mobiliare”, desemnând registrul tuturor valorilor mobiliare cărora li s-a acordat numărul înregistrării de stat; este ținut de către Comisia Națională a Pieței Financiare în modul stabilit de ea (conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare).

Care este scopul ținerii registrului deținătorilor de valori mobiliare? Potrivit art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, acest scop constă în următoarele:

- a) identificarea persoanelor înregistrate;
- b) evidența drepturilor persoanelor înregistrate asupra valorilor mobiliare înregistrate pe numele lor;
- c) executarea dispozițiilor de transmitere [39];
- d) recepționarea de la persoanele înregistrate și expedierea către acestea a informației, inclusiv a extrase-
lor din registrul deținătorilor de valori mobiliare;
- e) colectarea și păstrarea, în termenele stabilite, a informației privind toate acțiunile și documentele care implică operarea modificărilor în registru, precum și toate acțiunile deținătorului de registru în vederea operării lor;
- f) descrierea clasei de valori mobiliare, pentru care este ținut registrul deținătorilor lor.

Care este conținutul registrului deținătorilor de valori mobiliare?

De exemplu, în alin.(2) art.17 al Legii Republicii Moldova privind societățile pe acțiuni, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 2.04.1997 [40], se menționează că registrul deținătorilor de valori mobiliare (registru acționarilor, registrul obligatarilor sau registrul deținătorilor altor valori mobiliare) va cuprinde:

- a) datele principale privind societatea emitentă;
- b) balanța valorilor mobiliare ale societății emitente;
- c) conturile analitice ale persoanelor înregistrate în registru (proprietarii sau deținătorii nominali ai valorilor mobiliare ale societății), cu indicarea claselor și numărului de valori mobiliare care le aparțin, valorii lor de achiziție, precum și a grevării de dreptul de proprietate asupra acestor valori mobiliare;
- d) înscriri privind cesiunea dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare ale societății;
- e) alte înscriri și documente prevăzute de legislația cu privire la valorile mobiliare.

Registru deținătorilor de valori mobiliare nu se confundă cu extrasul din registrul deținătorilor de valori mobiliare. Conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, extrasul din registrul deținătorilor de valori mobiliare nominative este documentul care se eliberează de către deținătorul registrului de valori mobiliare unei persoane înregistrate sau unei persoane ce acționează în numele persoanei înregistrate și care conține informații privind valorile mobiliare înregistrate la data eliberării extrasului din registru. Prevederi similare se conțin în art.19 al Legii privind societățile pe acțiuni: extrasul din registrul acționarilor este un document care confirmă înscrierea în contul analitic deschis pe numele acționarului sau deținătorului nominal de acțiuni în registrul acționarilor (alin.(1)); extrasul din registrul acționarilor confirmă drepturile acționarului sau deținătorului nominal asupra acțiunilor societății la data eliberării extrasului (alin.(2)).

Or, nu extrasul din registrul deținătorilor de valori mobiliare, dar registrul deținătorilor de valori mobiliare este cel care permite executarea dispozițiilor de transmitere. Pentru înțelegerea mecanismului de influențare nemijlocită infrafracțională asupra obiectelor materiale (imateriale) ale infrafracțiunii examinate, aceasta este esențial. Dispoziția de transmitere este documentul privind transmiterea dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare altei (altor) persoane în cazul tranzacțiilor civile cu valori mobiliare. În acest sens, accentuăm că transferul dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare dintr-un cont personal în alt cont personal se efectuează în baza dispoziției de transmitere, care se semnează de către persoana înregistrată care transmite valorile mobiliare sau de către o altă persoană stabilită de legislație, pe de o parte, și de către persoana fizică sau juridică ce primește valorile mobiliare, pe de altă parte (conform pct.6.1 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de ținere a registrului deținătorilor

de valori mobiliare nominative de către registrator și deținătorul nominal, nr.15/1 din 16.03.2007 (în continuare – Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007) [41]).

Acum a devenit mai clar, ce am avut în vedere, când, anterior, am afirmat: „Pentru a putea fi influențate nemijlocit infracțional valorile mobiliare, este necesar ca mai întâi să fie supus influențării nemijlocite infracționale registrul deținătorilor de valori mobiliare”.

În cele ce urmează, să încercăm să identificăm victima infracțiunilor prevăzute la art.245² CP RM. Analiza unor reglementări normative ne facilitează acest demers: persoana care ține registrul deținătorilor de valori mobiliare ale societății răspunde pentru prejudiciul cauzat proprietarului sau deținătorului nominal al valorilor mobiliare în cazurile încălcării termenelor de efectuare a înscrierii în registru, eschivării sau refuzului nemotivat de a face înscrierea sau de a elibera extrase din registru, comiterii de greșeli la ținerea registrului și în alte cazuri prevăzute de legislație (alin.(11) art.17 al Legii privind societățile pe acțiuni); clientul este persoana, din ordinul căreia deținătorul nominal deține valorile mobiliare. Clientul poate fi deținător real (proprietar), cât și nominal, precum și persoana desemnată ca beneficiar al contului personal (pct.14 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007); părțile contractului sunt responsabile de veridicitatea și corectitudinea informației prevăzute (pct.6.1 al Contractului-tip de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare (Anexa nr.1 la Regulamentul cu privire la ținerea registrului deținătorilor de valori mobiliare nominative de către registrator și deținătorul nominal, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007).

Prin urmare, **victima** infracțiunilor analizate este clientul, una din părțile contractului de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare, în raport cu care se execută obligația de prestare a serviciilor de ținere a registrului. Client poate fi: proprietarul valorilor mobiliare; deținătorul nominal de valori mobiliare (care deține valorile mobiliare în baza contractului încheiat cu proprietarul lor); beneficiarul contului personal. Tocmai clientul este cel care transmite (sau, chipurile, transmite, dacă îi este alterată voința) dreptul de proprietate asupra valorilor mobiliare. Anume clientului îi sunt cauzate daune în proporții mari (sau deosebit de mari), atunci când dreptul de proprietate asupra valorilor mobiliare este transferat în condiții de ilegalitate.

În alt context, menționăm că infracțiunile, prevăzute la art.245² CP RM, sunt infracțiuni materiale. **Latura obiectivă** a acestor infracțiuni prezintă caracteristici similare, incluzând următoarele semne: 1) fapta prejudiciabilă, exprimată în acțiune; 2) urmările prejudiciabile, constând în daune în proporții mari (sau deosebit de mari); 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Acțiunea prejudiciabilă este o acțiune etapizată, presupunând următoarea consecutivitate:

- 1) includerea în registrul deținătorilor de valori mobiliare a informațiilor neautentice, denaturate, false;
- 2) transferul dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare aparținând victimei către o altă persoană.

Prin această manieră specifică de săvârșire etapizată, acțiunea prejudiciabilă examinată amintește întrucâtva de fapta prejudiciabilă prevăzută la art.242 CP RM – „Pseudoactivitatea de întreprinzător” – când crearea de întreprinderi este urmată de nedesfășurarea activității de întreprinzător sau bancare stabilite în actele de constituire.

Referitor la prima etapă a acțiunii prejudiciabile prevăzute la art.245² CP RM, consemnăm că, potrivit alin.(1) art.18 al Legii privind societățile pe acțiuni, înscrierea în registrul deținătorilor de valori mobiliare ale societății se efectuează la cererea societății, achizitorului, proprietarului, reprezentantului acestuia sau deținătorului nominal al valorilor mobiliare, în termen de 3 zile de la data depunerii tuturor documentelor prevăzute de Legea privind societățile pe acțiuni și de alte acte legislative. O reglementare similară este cea de la pct.7.1.1 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007. Conform acesteia, înscrierile în sistemul registrului deținătorilor de valori mobiliare se introduc la dispoziția emitentului, proprietarului sau reprezentantului acestuia, deținătorului nominal, Comisiei Naționale a Pieței Financiare, instanței judecătorești sau altor organe competente, în conformitate cu legislația în vigoare.

Aceasta înseamnă că efectuarea neautorizată de înscrieri în registrul deținătorilor de valori mobiliare reprezintă o alterare a adevărului și intră sub incidența noțiunii „includerea în registrul deținătorilor de valori mobiliare a informațiilor neautentice, denaturate, false”, noțiune utilizată în art.245² CP RM.

Însă, nu este exclus ca acțiunea, desemnată prin această noțiune, să aibă la bază autorizarea subiectului competent. În acest caz, făptuitorul nu respectă autorizarea respectivă, interpretând-o în folosul său. O face încălcând următoarele prevederi ale Legii cu privire la registre:

- introducerea datelor în registru se efectuează în baza datelor din documentele transmise de furnizorul datelor registrului, atât pe hârtie, cât și în formă electronică, perfectate în modul stabilit de lege. În cazul depistării unor erori sau inexactități în documentele sau datele primite, deținătorul registrului este obligat să informeze despre aceasta furnizorul datelor registrului și destinatarul datelor registrului cărora le-au fost transmise date eronate (alin.(4) art.19);
- dacă furnizorul datelor registrului se adresează cu un demers argumentat privind rectificarea datelor eronate sau inexacte, deținătorul registrului va face, în modul stabilit, corectările necesare și va informa despre aceasta furnizorul datelor care a făcut demersul (alin.(7) art.19);
- datele din registru trebuie să reflecte starea veridică și actuală a obiectelor registrului (alin.(9) art.19);
- înregistrarea în registru manual trebuie executată astfel încât să excludă posibilitatea de a fi radiată (ștersă, distrusă) în mod mecanic, chimic sau în orice alt mod, fără a lăsa urme vizibile ale radierii (ștergerii, distrugerii) (alin.(2) art.27);
- înscrierile în registru trebuie făcute citeț și clar, fără prescurtări, pentru a se evita diferite interpretări. Cifrele trebuie scrise cel puțin o dată cu litere. Pentru efectuarea înscrierilor pot fi utilizate parafe cu textele respective. Spațiile libere din rândurile incomplete și alte locuri goale se barează, pentru a se elimina posibilitatea includerii unor alte date sau texte (alin.(3) art.27);
- cărțile pentru înregistrări trebuie să fie șnuruite, iar filele numerotate. Numărul de file se indică pe pagină și se autentifică de reprezentantul abilitat al autorităților administrației publice care exercită controlul asupra ținerii registrului prin aplicarea semnelor de control: semnătura și ștampila (alin.(4) art.27);
- înlocuirea filelor din cartea registrului prin extragerea lor și încheierea unor file noi se interzice (alin.(5) art.27);
- fiecare carte pentru înregistrări trebuie să cuprindă, în mod obligatoriu, denumirea registrului, denumirea deținătorului registrului, a registratorului (subregistratorului) și a organului care exercită controlul asupra ținerii registrului, numărul cărții, termenele ei de ținere și păstrare, precum și termenele de ținere și păstrare a registrului, alte date stabilite de lege și de regulile de ținere a registrelor (alin.(6) art.27);
- fiecare înscriere în registru se certifică prin semnătura și/sau parafa registratorului (alin.(7) art.27);
- rectificările, modificările și completările registrului se fac în modul prevăzut de art.27 al Legii cu privire la registre și se autentifică prin semnătura persoanelor împuternicite (alin.(8) art.27).

După cum am menționat mai sus, cea de-a doua etapă a acțiunii prejudiciabile, prevăzute la art.245² CP RM, constă în transferul dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare aparținând victimei către o altă persoană.

În legătură cu aceasta, este necesar să consemnăm că, potrivit pct.16 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007, registratorul/deținătorul nominal poartă răspundere în conformitate cu prevederile legislației pentru prejudiciile cauzate în rezultatul:

- înregistrării transferului dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare cu încălcarea prevederilor legislației;
- înregistrării transferului dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare în contul unei persoane care nu are dreptul asupra lor.

Pentru înțelegerea mecanismului de transfer al dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare către o altă persoană, sunt relevante următoarele reglementări normative:

- modificările care reflectă transmiterea dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare se introduc în registru deținătorilor de valori mobiliare, în termen de 3 zile, de către deținătorul de registru în baza dispoziției de transmitere, precum și în baza hotărârii definitive a instanței de judecată privind transmiterea dreptului de proprietate, care se înmânează deținătorului registrului. În cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra valorilor mobiliare materializate, se prezintă și certificatul valorii materiale (art.(5) art.7 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare);
- achizitorul de valori mobiliare se investește cu dreptul de proprietate asupra lor din momentul efectuării înscrierii respective în registru deținătorilor valorilor mobiliare ale societății sau în documentația de evidență a deținătorului nominal al valorilor mobiliare în modul stabilit de legislație (alin.(2) art.18 al Legii privind societățile pe acțiuni);

- registratorul/deținătorul nominal înregistrează transmiterea valorilor mobiliare în cazul respectării următoarelor cerințe:
 - numărul de valori mobiliare, indicat în dispoziția de transmitere, nu este mai mare decât numărul de valori mobiliare de această clasă înscrise în contul personal al persoanei înregistrate;
 - prin transmiterea dată nu vor fi încălcate restricțiile privind tranzacționarea valorilor mobiliare, stabilite de legislație, statutul emitentului, decizia Comisiei Naționale a Pieței Financiare, hotărârea instanței judecătorești;
- pentru operarea înregistrării transferului sunt prezentate toate documentele necesare (pct.7.1.2 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007);
- registratorul/deținătorul nominal va refuza introducerea înscrierilor în sistemul registrului deținătorilor de valori mobiliare și va prezenta solicitanților, în termen de 3 zile lucrătoare, argumentele respective, în cazurile în care:
 - a) nu sunt prezentate toate documentele necesare;
 - b) documentele prezentate nu corespund cerințelor stabilite de legislație;
 - c) sunt dubii întemeiate și esențiale referitoare la autenticitatea semnăturii de pe documente;
 - d) registrul deținătorilor de valori mobiliare nu conține informația despre persoana care transmite valorile mobiliare și/sau valorile mobiliare referitor la care urmează a fi efectuate înscrierile date în registru;
 - e) numărul valorilor mobiliare indicate în dispoziția de transmitere depășește numărul de valori mobiliare aflate pe contul personal al persoanei înregistrate;
 - f) nu sunt respectate restricțiile stabilite de legislație (pct.7.1.14 al Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/1 din 16.03.2007).

Încheind analiza laturii obiective a infracțiunilor, prevăzute la art.245² CP RM, menționăm că ele se consideră consumate din momentul cauzării daunelor în proporții mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)) sau a daunelor în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (2)). În cazul infracțiunii prevăzute la lit.b) alin.(3) art.245² CP RM, consumarea are loc în momentul cauzării daunelor în proporții deosebit de mari. În cazul în care fapta nu este susceptibilă să producă asemenea urmări, se vor aplica prevederile alin.(4) sau (7) art.302 CP RM.

Latura subiectivă a infracțiunilor, prevăzute la art.245² CP RM, se caracterizează, înainte de toate, prin vinovăție care are o formă diferită în cazul celor două infracțiuni: intenție (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); imprudență (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alineatul (2)).

De regulă, motivul infracțiunilor în cauză este: interesul material (pentru infracțiunea prevăzută la alineatul (1)); lipsa de atenție (pentru infracțiunea prevăzută la alineatul (2)).

Subiectul infracțiunilor, prevăzute la art.245² CP RM, este fie persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, fie persoana juridică, cu excepția autorității publice.

Nu oricare persoană poate fi subiectul infracțiunii examinate. Îi este necesară o calitate specială.

În acest sens, în art.9 al Legii cu privire la registre, se arată că subiecți ai raporturilor juridice în domeniul registrelor sunt:

- a) proprietarul registrului;
- b) posesorul registrului;
- c) deținătorul registrului;
- d) registratorul și subregistratorul;
- e) furnizorul datelor registrului;
- f) destinatarul datelor registrului.

Cu siguranță, nu oricare din aceste persoane poate avea calitatea specială de subiect al infracțiunilor prevăzute la art.245² CP RM,.

Spre o asemenea concluzie ne îndreaptă analiza următoarelor prevederi ale Legii cu privire la piața valorilor mobiliare:

- față de persoana care a încălcat cerințele privind modul de ținere a registrului, privind alcătuirea și prezentarea dărilor de seamă (față de emitent, registratorul independent sau deținătorul nominal) poate fi intentată o acțiune în vederea reparării prejudiciilor, cauzate de imposibilitatea realizării drepturilor conferite de valorile mobiliare (alin.(12) art.7);

- calitatea de deținător nominal o pot avea depozitarii (în cazul valorilor mobiliare ale deponenților acestora), brokerii și administratorii fiduciari (alin.(1) art.8);
- deținătorul nominal este obligat să țină registrul deținătorilor de valori mobiliare ale clienților săi în conformitate cu cerințele stabilite de Legea cu privire la piața valorilor mobiliare și de actele normative ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare (lit.a) alin.(4) art.8);
- activitatea de ținere a registrului se desfășoară de deținătorul de registru, participant profesionist la piața valorilor mobiliare. Deținător de registru poate fi emitentul sau registratorul independent care a încheiat cu emitentul contractul de ținere a registrului (alin.(1) art.37).

În concluzie, subiect al infracțiunilor, prevăzute la art.245² CP RM, este persoana care are una din următoarele calități speciale:

- emitentul, adică persoana juridică care emite valori mobiliare și își asumă obligații față de deținătorii de valori mobiliare în vederea realizării drepturilor conferite de valorile mobiliare respective;
- registratorul independent, adică participantul profesionist la piața valorilor mobiliare, care dispune de licența Comisiei Naționale a Pieței Financiare pentru desfășurarea activității de ținere a registrului deținătorului de valori mobiliare nominative [42];
- deținătorul nominal de valori mobiliare – depozitarul, brokerul sau administratorul fiduciar – care este participant profesionist la piața valorilor mobiliare, care deține, în numele său, valori mobiliare din însărcinarea proprietarilor de valori mobiliare sau a altor deținători nominali, nefiind proprietar al acestora [43].

Observăm că emitentul, registratorul independent, precum și deținătorul nominal de valori mobiliare sunt persoane juridice care desfășoară activitate de întreprinzător. Cu toate acestea, subiect al infracțiunilor, prevăzute la art.245¹ CP RM, poate fi și persoana fizică care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani și care reprezintă respectiva persoană juridică. Până la urmă, persoana fizică este cea care include nemijlocit în registrul deținătorilor de valori mobiliare informațiile neautentice, denaturate, false. O asemenea concluzie rezultă din alin.(5) art.21 CP RM, potrivit căruia răspunderea penală a persoanei juridice, care desfășoară activitate de întreprinzător, nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită.

În altă ordine de idei, ce rol juridic are persoana căreia i s-a transferat dreptul de proprietate, în urma includerii intenționate în registrul deținătorilor de valori mobiliare a informațiilor neautentice, denaturate, false? Considerăm că această persoană – achizitorul de valori mobiliare – are calitatea de complice la infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.245² CP RM, atunci când i-a promis din timp autorului infracțiunii că va procura pe această cale valorile mobiliare aparținând victimei.

Încheind analiza încălcării legislației la efectuarea înscrierilor în registrul deținătorilor de valori mobiliare, menționăm că răspunderea **se agravează** dacă infracțiunea, prevăzută la alin.(1) art.245² CP RM, cauzează daune în proporții deosebit de mari (lit.b) alin.(3) art.245² CP RM).

Referințe:

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1999. - Nr.27-28
2. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2009. - Nr.3-6.
3. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2006. - Nr.195-198.
4. Parlamentul Republicii Moldova. Actualitate. Stenogramele ședințelor plenare. 8 iunie 2006 // www.parlament.md/news/plenaryrecords/08.06.2006/
5. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2004. - Nr.64-66.
6. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială. - Chișinău: Cartier, 2005, p.282.
7. Стенькин С.И. Особенности института предпринимательства и экономическая политика государства // <http://oad.rags.ru/vestnikrags/issues/issue0307/030728.htm>
8. Саенко В.В. Правове регулювання використання інсайдерської інформації на ринку цінних паперів: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. - Київ, 2002, p.10.
9. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.51-53.
10. La alin. (2) art.107 din Codul contravențional e stabilită răspunderea pentru divulgarea informațiilor ce constituie secret comercial sau fiscal de către un funcționar public sau de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul ei.
11. Морозова Л. Инсайд поставят в угол. ФСФР планирует в мае представить соответствующий законопроект в правительство // www.rg.ru/2006/04/25/insajd.html

- În Codul penal al Federației Ruse nu există un echivalent al art.245¹ CP RM. În schimb, în Codul cu privire la contravențiile administrative al Federației Ruse din 20.12.2001, în art.15.21, se prevede răspunderea pentru folosirea informației de serviciu pentru efectuarea tranzacțiilor pe piața valorilor mobiliare de către persoanele care dispun de o astfel de informație în virtutea situației de serviciu, a obligațiilor de muncă sau a contractului încheiat cu emitentul, sau transmiterea informației de serviciu unor terțe persoane pentru efectuarea tranzacțiilor.
A se vedea: Собрание законодательства Российской Федерации. - 2002. - №18.
12. Елизарова Н.В. Информационные правоотношения при эмиссии ценных бумаг: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Москва, 2007, p.6-7.
 13. Council directive of 13.11.1989 coordinating regulations on insider dealing (89/592/EEC) // <http://eur-lex.europa.eu>
 14. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / Под ред. Е.Л. Стрельцова. - Харьков: Одиссей, 2008, p.459.
 15. Саенко В.В. *Op. cit.*, p.5.
 16. Елизарова Н.В. *Op. cit.*, p.5.
 17. Мартыненко В.А. Инсайдерство и манипулирование ценами на рынке ценных бумаг: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Москва, 2007, p.6.
 18. Case of E.K. v. Turkey // <http://hudoc.echr.coe.int>
 19. Iova I. Aspecte juridico-administrative de reglementare a pieței valorilor mobiliare. Elemente de drept comparat: Teză de doctor în drept. - Chișinău, 2007, p.119.
 20. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1999. - Nr.22-23.
 21. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1999. - Nr.156.
 22. *A se vedea:* www.cnpf.md
 23. Велетминский И. Акция раздора. Зачем собственнику нужна легализация капиталов? // www.rg.ru/2005/06/14/viugin-dz.html
 24. În opinia lui O.O. Kașkarov, persoanele care au acces la informația confidențială, în virtutea funcției deținute, sunt: funcționarii publici din organele de control; auditorii; notarii, inclusiv notarii publici; lucrătorii emitentului; persoanele cu funcție de răspundere în serviciul participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare, cărora informația confidențială le-a devenit cunoscută datorită activității profesionale; lucrătorii în serviciul participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare.
A se vedea: Кашкаров О.О. Криминально-правовая характеристика злочинец в сфере выпуска та обігу цінних паперів: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. - Київ, 2007, p.15.
 25. Conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, persoane afiliate persoanelor fizice sunt:
 - a) rudele de gradul I și II ale persoanei fizice date;
 - b) agentul economic în al cărui capital persoana fizică dată, precum și persoanele afiliate acesteia, dețin, individual sau în comun, poziția de control;
 - c) persoana juridică sau fizică care acționează în numele sau în contul persoanei fizice date;
 - d) persoana juridică sau fizică în numele sau în contul căreia acționează persoana fizică dată;
 - e) persoana a cărei afiliere este demonstrată de Comisia Națională a Pieței Financiare sau de instanța de judecată.
 26. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2003. - Nr.20-22.
 27. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2006. - Nr.83-86.
 28. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2006. - Nr.195-198.
 29. Собрание законодательства Российской Федерации. - 2002. - №18.
 30. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1999. - Nr.27-28.
 31. Codul penal al Republicii Moldova. Proiect. - Chișinău: Garuda-Art, 1999.
 32. În art.274 al Proiectului Codului penal era propusă incriminarea faptei de abuzuri pe piața hârtiilor de valoare, adică a faptei de asociere a participanților la piața hârtiilor de valoare în scopul unei concurențe neonestă pe piață, săvârșirii unor acțiuni de înșelăciune, precum și implicarea în aceste acțiuni a altor participanți ai pieței hârtiilor de valoare, dacă aceste acțiuni au cauzat daune în proporții mari.
 33. Parlamentul Republicii Moldova. Actualitatea. Stenogramele ședințelor plenare. 8 iunie 2006 // www.parlament.md
 34. Drăghici V. Raportul dintre obiectul juridic, latura formală și cea substanțială a normei penale // Buletinul Documentar al PNA/DNA. - 2004. - Nr.2, p.15-20.
 35. Bulai C. Manual de drept penal. Partea Generală. - București: ALL, 1997, p.197.
 36. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p.114.
 37. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.70-73.
 38. Conform art.3 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, persoana înregistrată este deținătorul de valori mobiliare nominative, înregistrat în registrul deținătorului de valori mobiliare nominative.
 39. Conform art.3 al legii cu privire la piața valorilor mobiliare, dispoziția de transmitere este dispoziția unei persoane înregistrate sau a altei persoane, stabilite de legislație, privind transmiterea dreptului de proprietate asupra valorilor

mobiliare altei (altor) persoane în cazul vânzării-cumpărării, donației, moștenirii valorilor mobiliare, în alte cazuri stabilite de legislație.

40. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1997. - Nr.38-37.

41. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.51-53.

42. Conform alin.(3) art.7 al Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, faptul că registrul este ținut de un registrator independent nu-l scutește pe emitent de răspunderea pentru ținerea registrului.

Cu toate acestea, în acord cu principiul caracterului personal al răspunderii penale (art.6 CP RM), considerăm că, în ipoteza dată, emitentul nu poate fi tras la răspundere penală conform art.245² CP RM.

43. Bineînțeles, atunci când subiectul infracțiunii este deținătorul nominal de valori mobiliare, victimă a infracțiunii nu poate fi același deținător nominal de valori mobiliare. În această ipoteză, victimă este o altă persoană (de exemplu, proprietarul valorilor mobiliare).

Prezentat la 21.10.2009